

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETESI ÁR:

Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre . . . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:

BITTERMANN SÁNDOR.

Kiadótulajdonos:

BITTERMANN NÁNDOR.

Hirdetéseket és nyiltéri közleményeket

a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN.

A közös költségvetés.

Zombor, október 13.

A koalíciós kormányzat alatt támadt politikai zavarok miatt nemcsak Magyarország jutott törvényen kívüli állapotba, hanem a közös kormánynak sem volt lehetséges az 1910-dik évi közös költségvetést kellő időben beterjesztene és letárgyaltatnia.

A közös ügyek tárgyalására végre most kiküldött országos bizottságok a folyó évi közös költségvetést az év utolsó negyedében, tehát oly időben tárgyalják, mikor a költségvetésben előirányzott összegeket a közös minisztériumok már csaknem az utolsó fillérig elköltötték.

A delegációknak tehát aligha fog módjukban állani, hogy a költségvetés tetelein változtassanak, kivált mikor a két birodalom pénzügyminiszterei a delegációk összehívása előtt folytatott tanácskozásokon már lealkudták azt, amit a két birodalom teherbíró képességére való tekintettel még törölni lehetett belőlük.

A kormányok tárgyalásairól ki-zivárgott hírek valamelyest előkészítettek ugyan a közös kiadások tetemes emelkedésére, de őszintén meg kell vallanunk, hogy a kép, mely a beterjesztett közös költségvetés számrengetégből tárul elénk, megdöbbentő.

A külügyminisztérium rendes és rendkívüli szükségletei 15,908.921 K-ra rugnak, 1.51 millió koronával többre mint a mult esztendőben; a közös had-

sereg rendes és rendkívüli szükséglete 344,402.749 K, 11.72 millió koronával több mint tavaly; a haditengerészet rendes és rendkívüli szükséglete kitesz 67,097.450 K-t, 3.31 millió koronával többet az előző évihez képest. Csupán a közös pénzügyminisztérium 4,756.779 K-s és a közös legfőbb szám-szék 339.492 K-s szükséglete nem mutat emelkedést a mult évi szükséglettel szemben.

Az összes rendes és rendkívüli szükségletek főösszege 432,505.850 K, 16.54 millió koronával több, mint a mult évben. Ha ez összegből levonjuk a bevételekből és a határvám jövedék tiszta jövedelméből előirányzott 169,958 179 K-t, marad fedezendő 262,547.671 K, melyből a törvény értelmében a magyar szent korona országaira a 36.4 százalékos kvóta arányában 95,567.352 K 24 f., a birodalmi tanácsban képviselt királyságokra és országokra pedig a 63.6 százalékos kvótakulcs szerint 166,980.318 K 76 f. esik.

Ez azonban az éremnek csupán egyik oldala. De van egy másik, ennél sötétebb oldala is. A hadügyminiszter ugyanis külön előterjesztésben a közös hadsereg címén 180 millió, a haditengerészet címén pedig még külön 54 millió, összesen 234 millió rendkívüli szükséglet megszavazását kéri. Ez összeget azon katonai rendszabályok követelték, melyeket az 1908. év végén és 1909. év elején uralkodott kétes politikai helyzetre való tekintettel egyrészt a közös hadsereg készenlébbe helye-

zése, másrészt a partvidék védelme és a hajóhad harc-képességének javítása céljából a két kormány egyetértésével életbe kellett léptetni.

Ime ilyen drága ára volt annak a diplomáciai sikernek, amelyet Aerenthal szerb szomszédaink háborus kedvének visszafojtásával és így a balul megindított annexió szerencsés befejezésével elért. S ezt az árat annál inkább kell drágálnunk, mert kellő előrelátással elkerülhető lett volna és mert féltő, hogy az osztrák sógor kapzsisága leszorítja jogaink mérőserpenyőjét s még az annexióért hozott nagy áldozattal arányos gazdasági haszonban sem részesedhetünk.

Ez óriási áldozat, melyet jövőre még tetemesen meg fog gyarapítani a tervbe vett hadügyi reformok életbe léptetése és a dreadnoughtok építése, nem eshetik ingyen, minden kárpótlás nélkül. E horribilis áldozatnak fejében a legkisebb rekompenzáció a kilences bizottság programjában foglalt katonai követeléseink készsleges és becsületes honorálása lehet csupán.

Az eddigi tárgyalások eredménye feljogosít a reményre, hogy kormányunk ez igazságot meg fogja tudni értetni az illetékes körökkel.

Népszámlálás a börtönökben. Dr. Székely Ferenc igazságügyminiszter — mint ezt a hivatalos lap közli — három rendeletben utasította a fogházak, börtönök és javítóintézetek igazgatóságait, hogy az év utolsó éjszakáján hogyan hajtsák végre a népszámlálást. Mert ha egy időre meg is haltak a társadalom számára azok, akik a

Óra, ékszer és aranyáru!

Frey Imre urtól átvett és ujonnan átalakított üzletben menyasszonyi és más alkalmi ajándékok: **Brillians áruk,** karikagyűrűk, divatos ékszerek, valódi ezüst, k i n a e z ü s t evőeszközök és disztárgyak, Omega, Schild, Schaffhauseni stb. zseb-, inga és mindennemű órák.

DUS VÁLASZTÉK!

OLCSÓ ÁRAK!

! Ora- és ékszerjavításokat saját műhelyem-ben olcsón és jól készíték.

! Betűs gyűrűknek 1 és 2 korona darabja.

= Vidékre választékot küldök.

Keszler Dezső

órák- és ékszerész

:: ZOMBOR, főutca 4., Frey-féle ház. ::

börtönben vannak, a statisztika nem mond le róluk és számon kéri őket is. Nem névszerint, csak számonkint. Mint az igazságügy-miniszteri utasításból megtudjuk, a számlálólapra a letartóztatottak vezetéknevének csak kezdőbetűjét jegyzik és fogolymivoltuk csak egy széljegyzetből tűnik ki, amely azt tartalmazza, hogy meddig vannak letartóztatva. Egyébként azokat az adatokat vezetik be rájuk nézve, melyek a letartóztatást közvetlenül megelőzőleg rájuk nézve fennállottak.

Zombor város fejlesztése.

(Tanulmány.)*

Írta: **SZABÓ LASZLÓ**, városi főmérnök.

I.

A mai küzdelmes életviszonyok között napról-napra láthatja a figyelmes szemlélő, hogy a legkisebb dolgokban is megfelelő eredményt csak akkor érhetünk el, ha a kitűzött célt szigorú körülményekkel megtervezett alapon, rendszeres szívós munkálkodással s akadályt nem ismerő eréllyel iparkodunk elérni.

Ez az általános elv fokozatos mértékben nyer érvényesülést aszerint, minél nagyobb szabású munkát akarunk létesíteni s nagyobb joggal senkitől sem lehet elvárni, mint éppen az összlakosság érdekeit képviselő városi törvényhatóságtól, hogy működésében ne az ötletszerűség, hanem a most hangoztatott elv legyen az irányadó.

Ennek az elvnek eleget teszünk az által, ha érett megfontolással megállapítjuk a város fejlődését biztosító szükségleteket, programot készítünk s ahhoz szigorúan ragaszkodva megakadályozzuk, hogy a felforgó viszonyok hatása alatt, teljes jóhiszeműséggel és jóakarattal bár, de sokszor elhamarkodva, ötletszerűleg oly létesítmények határozottan el és hajtassanak végre, amelyekről később kiderül, hogy nem illenek bele abba az

*) Városunk főmérnökének e nagy szakismerettel megírt alapos tanulmányát idősebbeknek tartjuk a nyilvánosság elé adni most, mikor éppen a tanulmányban tárgyalt kérdések megoldása van napirenden. Meg vagyunk győződve arról, hogy az ötosbizottság javaslatának tárgyalásakor a döntésre hivatott tényezők kitűnő utbaigazítást fognak nyerni belőle s a város fejlesztés egyéb kérdései is elmemozditólag fognak hatni rájuk. E kérdések megoldásakor e tanulmány szakszerű fejtegetéseit semmi esetre sem volna szabad figyelmen kívül hagyniok.

Hunyó parazsak.

Délben indultak el. A nap az ég közepén lobogott. Szikrázott esőkjától a világ. Az apró porszemcsék is tüzesen csillogtak. Ők ketten összekapaszkodva szomjasan szívták magukba a fűből, fából, földből, levegőből párolgó melegséget.

Amerre csak elmentek, virágok nyitkáltak körülöttük. Vörös, sárga, bíbor és rózsaszínű rózsaszőcsök hullt rájuk. Már elkábultak az illattól. Az asszony fáradtan eresztette le fejét. Hosszu fátyola lebegett utána, leért a földre, egybefolyt árnyékával.

Ők csak mentek és szomjas ajakkal szívták magukba a forró levegőt, amely ittas volt a szeretkező természet lihegésétől.

Rózsák kerengtek a levegőben. Hullt egymásután tíz-husz-száz és száz. Amint forogtak a nap izzó sugaraiban, mint megannyi ezerszínű kristály csillogtak-villogtak.

Igy haladtak ők diadalmasan és alkotórak a völgyben megálltak...

— Elfáradtam, — szólt az asszony.

A férfi hallgatott.

— Lehet, hogy ez nem fáradtság. Fázom. Nemesak a testem, de a lelkem is fázik.

egységes keretbe, amelynek létrehozatala mindnyájunk végcélja.

Ha valaki saját céljaira lakóházat akar építeni, először nagy körültekintéssel és gondossággal megállapítja szükségleteit, aztán ahhoz értő szakértővel tervet készítet, azt ismételtén átvizsgálja, újból megfontolás tárgyává teszi, hogy az minden tekintetben megfog-e felelni szükségleteinek, a felmerülő költségek arányban állanak-e vagyoni helyzetével s csak ha mindennel tisztában van, akkor szánja rá magát az építésre.

Ebből a kis példából nem nehéz belátni, hogy mennyivel inkább szükséges, hogy egy egész város előre megállapított körülmények terv alapján épüljön illetve fejlődjen, szükséges ez ugy városgazdasági, mint közegészségi szempontokból.

Az idejekorán megállapított egységes városfejlesztő program sok hiábavaló kiadástól menti meg a város közönségét.

Meg lévén a program, a második főfeladat a felvett munkálatok végrehajtására, a viszonyok figyelembe vételével, a megfelelő sorrend megállapítása. Itt is annak az elvnek kell irányadóul szolgálnia, hogy a későbbi létesítmények által az előzőleg készített költséges átalakítása, pótlása, vagy újból elkészítése szükségessé ne váljék; mindig kellő alapozaásra építsünk, nehogy akkor, mikor már az emeleten építünk, vagy éppen a tetőzetet rakjuk fel, jöjjünk arra rá, hogy vagy teljesen elfelejtettünk alapozni, vagy hogy az alapozás alkalmával nem lévén teljesen tisztában épületünk terjedelmével, méreteivel, gyöngén, roskatagon alapoztunk s ennek folytán sokkal nagyobb költséggel, mint amennyibe a szilárd alap építése eredetileg került volna, kelljen az ingatag alapot foltoztatni, erősíteni.

Véleményem szerint a megfelelő közegészségügyi intézmények képezik a város életében azt az alapot, amelyből a városnak egészséges fejlődésének kiindulnia kell. Ezek a közegészségügyi intézmények első sorban a esatornázás, vízvezeték és korszerű kórház.

Mielőtt ezen rendkívüli fontosságú építkezések részletes tárgyalásába bocsátkoznánk, általánosságban óhajtom kifejtetni, miért tartom városfejlesztési gazdasági szempontból

elsőrendűnek a város közegészségügyi feladatainak teljesítését.

A város fejlődésének végcélja polgárainak boldogítását előmozdítani. A boldogulás, megélhetés, vagyoni előmenetel fő alapfeltétele a jó testi egészség, amely nélkül az ember sem testi, sem szellemi eredményes munkára nem képes.

Fontos gazdasági érdek tehát, hogy a város polgárainak egészségét s ezzel munkaképességét megóvja, a betegséget elhárítsa, megbetegedés esetén pedig a betegség gyógyulását, gyors lefolyását, szerencsés kimenetelét előmozdítsa s ezzel a halálozási arányszámot csökkentse.

Minden egyes lakosnak betegségben töltött napjai közgazdasági kárt jelentenek, annál károsabb egy-egy munkaerőnek időelőtti végleges elpusztulása.

Nem tartom szükségesnek, de nem is tartom magamat hivatottnak arra, hogy hővebben bizonyítgassam, mennyivel jobbak a közegészségi viszonyok oly városokban, ahol megfelelő módon gondoskodva van az egészség fentartásáról és ápolásáról, elvégezték azt már az arra hivatott szaktudósok, megelégszem annak megállapításával, hogy a jó egészségi viszonyokkal bíró városok lakossága nemcsak a megbetegedések kevesebb száma a kedvezőbb halálozási arány folytán szaporodik, hanem főleg a beköltözők emelik a népesség számát.

A népesség szaporodása, a beköltözők száma egyenes arányban növekszik a város közegészségügyi és köztisztasági, ipari és kereskedelmi fejlődésével, azok, akik lakóhelyüket szabadon választhatják, mindenesetre hamarabb telepednek le oly városban, amelynek fejlett közegészségügyi és kulturális viszonyai a városban lakást kívánatossá és kényelmessé teszik.

De nagyobb szabású magán és állami intézmények, valamint ipari vállalatok keletkezésére és felállítására is sokkal nagyobb kilátások lehetnek, ha az említett előfeltételek megvannak.

Mi sem természetesebb, minthogy a népesség szaporodása együtt jár a város fejlődésével is, szaporodik a munkaerő és a fogyasztó, mind többen vesznek részt a köz-

A férfi ismét hallgatott.

— Mért nem beszélsz?

— Nézem az ormot, ahonnan lejöttünk. Ott fönn még ragyog minden, de itt már árnyék van.

Most mindaketten hallgattak. Fölfelé néztek és nem vették észre, hogy a völgy mind sötétebb lett. Az asszony meg didergett.

A férfi észrevette. Megfogta a kezét:

— Mért nem maradtunk a magasban. Milyen jó volt, míg a csucson jártunk. Tiszta volt ott a levegő, ragyogó a világ. A föld olyan messze volt tőlünk és mi is messze voltunk a földtől. Ott a magasban álomszerű minden és mi csak álmodtunk. Az nagyon szép volt.

Az asszony szomorúan hallgatta.

— Milyen gyönyörű volna az élet, ha az emberek meg tudnának maradni a magasban, hová eszményeik emelik őket. Mennyi álom, mennyi ragyogó hit, mennyi szépség vész el csak azért, mert az emberek közé került. Milyen szépeket tud gondolni az ember. És mennyire nem tudja tetteiben követni gondolatait. Milyen szép minden, míg valóra nem

válk. Az lesz a legnagyobb tökéletesség, mikor a tett és a gondolat teljesen harmónikusak lesznek.

— Kedves barátom, maga egy kicsit patétikus.

— Mi is a csucsonról indultunk el.

— De onnan csak lefelé visz az út.

— Igaza van és mi a völgybe értünk. De én visszasírom mégis.

— Régen történt. Volt egy leánykám. Szőke volt, mint a nap aranya és fehér, mint a hold ezüstje. Másé lett. Akkor gyűlöltem, ma imádom érte. Ma tudom, hogy senki sem szeretett úgy engem, mint ő. Mikor legragyogóbbnak láttam, akkor hagyott el. És nekem megmaradt minden álomom tisztán, fehérén. Senki szeretett úgy engemet, mint ő.

— Milyen különös helyzet. Ezt mind maga mondja el nekem. Miért foglalta szavakba ezeket a gondolatokat, miért? Mert fél úgy-e, hogy én fogom elmondani. Hja, aki a határokon túl merészkedik, az bűnhődik, bűnhődik keservesen...

— És mi átléptük azokat a...

— Ne mondja tovább. Volna lelke ki-

terhek viselésében, a népesség szaporodtával élénkebb élet keletkezik, növekedik az idegen forgalom s ennek folytán az ipar és kereskedelem fejlődik s így emelkedik az adózó képesség is.

Ha városunk általában elismert egészséges, kedvező fekvését, gyönyörű befásítását és sétányait, messze vidéken páratlan diszkertjeit kiegészítjük a városban lakást kellemessé, kényelmessé és megnyugtatóvá tevő modern közegészségi és köztisztasági intézményekkel, akkor bizvást elmondhatjuk, hogy városunk üdülőhely varázsával fog birni.

Semmi veszélyel sem jár tehát, sőt határozottan előnyös, ha a városok nem idegenkednek a nagyszabásu beruházásoktól s ép ezért a legjobb lelküismerettel merem ajánlani, hogy a város legsürgősebb feladatául a csatornázás és vízvezeték létesítését fogadja el.

A csatornázás és vízvezeték szükségessége általában.

A városok közegészségügye szempontjából egyik legfontosabb követelmény, hogy a sűrűn lakott területekről a szennyvizek és pöceanyagok lehető gyorsan és tökéletesen elvezetessenek és hogy a lakosság egészséges, minden fertőzéstől mentes ivóvízzel láttassék el. Különösen sürgős ez oly városokra és a városok oly részeire, ahol nemcsak a házi kutak vize, de a hiányosan épített, vagy idők folyamán hiányossá vált trágyaszemét-, mocsok-, pöcegödörök következtében már az egész udvar talaja is fertőzve van s ahol sűrű a beépítés s kis területen aránylag nagyszámú lakos él.

Tulajdonképpen nem is volna szabad bevárni, míg a teljes fertőzöttség bekövetkezik, hanem az idejekorán létesített szennyvízcsatorna és vízvezeték segítségével azt megakadályozni kell.

Hogy mennyire fontos és égetően sürgős ezen közegészségi és köztisztasági intézmények létesítése s hogy az nemcsak fontos nemzetgazdasági érdek, hanem egyenesen hazafias kötelesség is, különösen a mai viszonyok között, amikor az amerikai kivándorlás, vidékenként az egyke rendszer és egyéb bajok akadályozzák munkabíró honpolgáraink megfelelő szaporodását s hogy évenként hány embert menthetni meg a biz-

tos haláltól, azt minden ékesszólásnál fényesebben bizonyítják a statisztikai adatok.

Budapesten a halálozás 1874-ben 42.9% volt, 1899-ben 21.6%, 1902-ben pedig csak 19.1%. Ezzel szemben az 1899—1900. évre kiadott statisztikai évkönyv adatai szerint Pozsony, Pécs, Kassa, Fiume, Szabadka, Temesvár, Versec, Selmec, Bélabánya, Szatmárnémeti, Debrecen, Nagyvárad, Arad, Eszék, Zimony és Kolozsvár városok halálozási arányszámai nagyobbak, mint 31%.

(Lásd a Magyar Mérnök és Építész egyesület Heti értesítőjének 1901. évi 6. számában Pirovits Aladár előadását.)

Városunkban az utolsó tíz év alatt elhalt összesen 7992, az ezt megelőző tíz év alatt 7860 egyén, átlagosan tehát az utolsó 10 év keretében évenként 799, azt megelőzőleg pedig 786 egyén. A legutolsó népszámlálás szerint városunk polgári és katonai lakosaink száma 29.609, a megelőző népszámláláskor pedig 26.942 volt, ha tehát ugyanezt a szaporodási arányt fogadjuk el a mostani 10 éves ciklusra is, akkor lakosaink száma jelenleg 32.009 lélekszámot tesz ki. Ezen adatok szerint a közép halálozási arány a legutolsó 10 évben 25.9%, a megelőző 10 évben pedig 27.8% volt.

Lehetetlen be nem látni, hogy ez a kedvezőtlen különbség az egészséges fekvésű vidéki városok terhére csakis a szóban forgó közművek hiányának tulajdonítható.

De vannak más példák is. Berlinben 1871-ben a rendszeres csatornázás és vízvezeték előtt még 39% volt a halálozási arány, most pedig egyike a legegészségesebb nagy városoknak, a halandóság igen megcsökkent, a lázas, tifuszos megbetegedések ritkábbak lettek.

A halandóság 1898-ban már csak 18.1% volt.

Majna melletti Frankfurtban a csatornázás és vízvezeték előtt 1870-ig a tifuszos betegségek 100000 lakos közül évenként 71-et pusztítottak el, 1883-ban a csatornázás és vízvezeték elkészülte után pedig már ez a szám 16-ra csökkent, 1898-ban csak 14.49% volt a halandóság.

Dr. Forbát Fischer Imre mérnök Magdeburg város csatornázása című tanulmányá-

ban szintén közöl érdekes adatokat németországi városokról és pedig a halandóság Hamburgban volt 1838—44-ben a csatornázás előtt 48.5%, 1845—53-ban a csatornázás építése alatt 39.5%, 1854—61-ben a csatornázás építése után 29.9%, 1862—69-ben a csatornázás építése után 22.0%, 1871—80-ban a csatornázás építése után 18.3%. Danzingban volt 1863—68-ban a csatornázás előtt 38.4%, 1869—71-ben a csatornázás építése alatt 34.6%, 1872—80-ban a csatornázás építése után 28.8%.

Nem tartom itt érdektelennek közölni említett mérnöknek ehhez fűzött következő észrevételét:

„E meggyőző eredmények után bátran elmondhatni, hogy „post hoc, ergo propter hoc.” Az oly város, mely a közegészségügy fejlesztése, első sorban pedig a vízvezeték és csatornázás létesítése által nem törekszik arra, hogy fejlődését a halálesetek csökkenése és a születési többlet nagyobbítása által természetes uton biztosítsa, ahhoz a töképenzeshöz hasonlít, ki tőkéjét kamatoztatni nem tudja, aki tehát kiadásait magából a tőkéből kénytelen fedezni. Az ilyen város semmiféle mesterséges fejlesztés segíteni nem képes és a vidékről bevándorolt emberanyag az ilyen városban abba a veszélybe jut, hogy elesenevészedik és maga is elveszti szaporodási képességét. Minden város fejlesztő törekvésnek első feltétele tehát mindenekelőtt kielégítő közegészségi állapotokat teremteni.”

Számos hasonló példát tudnék még felsorolni azon örvendetes eredmény bizonyítására, amely egyes városokban a csatornázás után a halandóságban beállott, azt hiszem azonban, hogy a már felsoroltakból is látható, hogy habár talán ez a kedvező változás nem is irható mindig teljes egészében egyedül a csatornázás és vízvezeték javára, mégis az a körülmény, hogy ezen köztisztasági és közegészségügyi intézmények létesítésével egyidejűleg mindenütt szigorú törvényszerűséggel csökkent a halálozási arányszám, eléggé bizonyítja azok rendkívül fontos voltát.

Vízvezeték és csatornázás egymás nélkül meg nem lehet, egymást feltételezik és kiegészítik. Ugyanis vízvezeték létesítése esetén a rendelkezésre álló bő vízmennyiség, vagy jobban mondva, a szennyek annyira felhigítatnak, hogy azokat másként, mint a rendszeres csatornázással eltávolítani nem lehet, viszont jó csatornázást, legyen az bármily rendszerű, egyedül bőséges vízellátással lehet létesíteni, ami csakis vízvezetékkel lehetséges.

Ezek után áttérek annak tárgyalására, szükséges-e városunkban általában s ha igen, mily mértékben a csatornázás és vízvezeték behozatala.

H I R E K.

Budapest éjszakája szól.*)

Budapest éji nagy álmát hozom.
Be vig város vagy én bús városom.
Zsibbadtan tapint fáradt két kezem,
Cigánnyal, borral, nővel érkezem.
Budapest éji nagy álmát hozom.

Én vagyok a mánóros, kúsa est.
Egy városom van: szegény Budapest.

*) Ez a költemény, melynél poétikusabban, nagyobb verizmussal még nem zengett poéta az éjszakai Budapestről, Ady Endrénének a Nyugat kiadásában megjelent „Szeretném, ha szeretnének” című legjobb kötetéből való. Hogy ki Ady Endre, azt már nem kell hirdetni az irodalomkedvelő közönségnek. Diadalmas forradalmár, aki új s emellett igaz nagy utakat mutatott az őt hirdető tehetségek egész táborának. Ady már nem a jövő, hanem a jelen.

mondani? Hát maga még nem tudja, hogy vannak éjszakák, amelyekre sohasem kellene felvirradni, hogy vannak szavak, amelyeknek ki kellene veszniük az emberek emlékezetéből.

— Mi elindultunk együtt. Elindultunk és mentünk, mentünk mint két álmodó ember. El voltunk kábulva a saját szavaink zenéjétől, meg voltunk ittasodva egymás szemétől. És így haladtunk virágok közt, rózsák közt, illatok közt, magunkhoz térve vettük észre, hogy eltévedtünk, a cipőnk sáros volt.

— Ne kinozzuk egymást. Miért ezt mind elmondani. Nem jobb volna-e most szép nyugodtan megfordulni és menni. Egyik jobbra, a másik balra. Hisz mi nem fogunk tudni tovább együtt maradni. Mi szeretni akartunk ugy-e barátom?

— Borzasztó sorsuk van azoknak, akik mérlegelni tudják minden tettüket, akik tudatában vannak mindig cselekedeteik horderejének!

— Mennyi szó, mennyi hiábavaló szó... Elhallgattak. Ültek lenn a völgyben.

Fönn az ég szélére ért és már kihunyóban volt a nap. Zöld, vörös, narancssárga és lila sugaraik egybefolytak a szürkességbe, amely a völgyből fölfelé vonult. A hegyek sötét körvonalai még hatalmasan rajzolódtak szemben velük, de hátuk mögött már egybefolyt minden. Tőlük jobbra pásztor tűz lobogott. Lángja föl-fölcsapott még, de már elégőben voltak az összeszedett, száraz ágak. A pásztorfiu, aki meggyújtotta, másfelé terelte már nyáját. A magányosan maradt tűz pedig lassan emésztette el a rözsecsomót.

Odafönn lobogott még egyet-egy az öröktűz.

Ők pedig álltak lenn a völgyben és nézték, nézték a lángok ellobogását. A szürkesség a völgyből már elborította őket. A hegyek előttük kezdtek elszélesedni, elmosódni. Csak nézték, szomorúan, hogy lobban föl utoljára a rözsecsomó és aztán szürke, hosszú füstoszlop húzódik fölfelé a hunyó paraszakból és rátelepszik lassan fűre, fára, hegyre, földre és az ő mellükre.

Kondoros Gáspár.

Máshol keserű borom és söröm.
Itt számba ömlik az édes öröm.
Én vagyok a mámoros, kúsa est.

Én hozom az álmot, hétbe vizet
És Budapest ujjongva dalol, fizet.
Bizancban is nőtt feledés moha,
De így feledni nem tudtak soha.
Én hozom az álmot, hétbe vizet.

Itt mindenkinek utolsó tor int.
Itt a cél: esti öt vagy száz forint,
Itt ezentúl mind királyok vagyunk,
Holnap már letörünk vagy meghalunk.
Itt mindenkinek utolsó tor int.

Itt mindenkinek temető-láng vakít,
Itt mindenki gyászol már valakit.
Rossz asszony, váltó, betegség, kaland.
Rossz férfi, vak bűn, ártó tűzharang.
Itt mindenkit temető-láng vakít.

Itt mintha a víg halál lengene,
Szinház, kávéház, cigány, bor, zene.
Csók, ájulás, láz és mai siker,
Mit bánjuk ma, a holnap mit mivel,
Itt mintha a víg halál lengene.

Hajzás nap után éji örömök,
Kigyulnak a szívek, ha én jövök,
Ugy-e, hogy jó az éji merengés?
Ugy-e, hogy jó a vidám feledés?
Hajzás nap után éji örömök.

Holnap már újra jövök, érkezem,
Most a hajnal vad szagát érzem,
Bár Budapest száguldj, rchanj tovább,
Szedd össze a jövő év zálogát,
Holnap már újra jövök, érkezem.

Ady Endre.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter dr. Szöllösy Ernő nagybecskereki törvényszéki jegyzőt a titeli járásbíróvához albiróvá nevezte ki.

A dunai halak forgalomba hozatala. A dunai halak forgalomba hozatala körül teendő intézkedések tárgyában a belügyminiszter a Fővetkező körrendeletet küldte meg az összes törvényhatóságoknak: „Minthogy sok felől érkezett hozzám panasz, hogy egyes hatóságok a dunamenti községek egyikében, másikban előfordult kolerás megbetegedések alkalmából a halak forgalomba hozatalát megtiltották, a Cím tájékoztatására a következőkről értesitem a Cimet: Habár a Duna vízének kolera-csírakkal fertőzöttsége esetében a halakkal való foglalkozás és azoknak az emberi táplálkozás céljaira előkészítése a fertőzés közvetítésére alkalmas lehet, mégis a halak elárúsítása és szállítása egyedül ezen indokból el nem tiltható. Felhívom ennélfogva a Cimet, hogy amennyiben a törvényhatóság területén a halak elárúsítása vagy szállítása iránt tiltó rendeletek lennének kiadva, azok hatályon kívül helyezése iránt azonnal intézkedjék. Mivel azonban a kolera által fertőzött folyókból és vizekből származó halak útján való fertőzés lehetséges: felhívom Cimet, hogy ennek elkerülése végett intézkedjék az iránt, hogy a közönséget alkalmas módon figyelmeztessék arra, hogy a halakat, mielőtt azok elkészítéséhez fogna, forró vízzel öntse le és forró vízben bontsa fel s mossa ki, ugyanígy járjon el azon ruhadarabokkal is, amelyekkel szállításkor a már nem élő halak befedve szoktak lenni. Figyelmeztetem azonban, hogy egy olyan vízmenti helyről (város, község), amelyben a kolera már járványszerűleg lépett fel, miként egyéb élelmiszereknek, úgy a halaknak szállítása (kivétel) eltiltandó.

Egy kis helyreigazítás.

A „Bácska” pénteki (október 7-iki) számában egy „Zombor, — a szoborváros” címetű cikkem voltam bátor elkövetni. E nagyszabású irodalmi munkát legutolsó kikezdésébe azonban ármányosan besurrant az a bizonyos felelmetes mumus, amittől minden valamirevaló íróembernek az ég felé borzad valamennyi meglevő hajszála: egy jól táplált, öreg sajtóhiba. Az vagyon ott ugyanis kiszedve, hogy az én levelem „lustafoku”. No, ettől igazán megijedtem. Mert nem is szólvá arról, hogy némiképen szokatlan ez a szóképzés, ilyet még a legmérgeesebb hangulatomban sem konstatálnék a saját elmebeli termékemről. Hanem igenis, azt a véleményemet igyekeztem ott kinyilvánítani, hogy a „Bácska” igen tisztelt Szerkesztőjéhez menesztett levelem — „kurtafarku”. Lehet, hogy ehhez is szó fér, de ez az én egyéni meggyőződésem, amelytől még a szedői önkény ellenére sem vagyok hajlandó tágitani. Ergó: a „lustafoku” (hol vagy óh Simonyi Zsigmond!) szó helyett föltétlenül „kurtafarku” olvasandó! Székelyudvarhely, 1910. október 8. — *Zsoldos Benő.*

Athelyezés. Az igazságügyminiszter dr. Wagner Károly titeli kir. járásbíróvához albirót saját kérelmére a törökbecsei járásbíróvához helyezte át.

Pályázat. Zombor sz. kir. város tanácsa a Parcsitits Ágota fele ösztöndíj alapítványnál üresedésben levő és évi 180 koronával javadalmazott egy ösztöndíjas hely betöltése céljából pályázatot hirdet. Az alapító levél értelmében ezen ösztöndíjra Parcsitits István, Dániel, Lőrinc, Fülöp és Tádé férfi ágon egyenes leszármazói közül azok tarthatnak igényt, akik valamely fő- vagy középiskolát vagy ezzel egyenrangú tanintézetet látogatnak és jó tanulmányi előmenetelt és kifogástalan erkölcsi magaviseletet tanúsítanak. A kellően felszerelt pályázati kérvények f. hó 31-ig a városi tanácshoz nyújtandók be.

A tisztviselők uti napidijainak fölemelése.

Régi panasz tisztviselőknek, hogy kiküldetések alkalmával alig kapnak több napidiját, mint amennyi rendes fizetésükből egy napra esik. Ezeket a díjakat még 1867-ben állapították meg, amikor is a lakbér egy százalékat vették napidijnak. A lakbérilletményt azóta több ízben emelték, az uti napidijak azonban még mindig a régi lakbérhez igazodtak. Ezen segíteni akar a kormány és már az 1911. évi költségvetésben azt a javítást veszi föl, hogy a kiküldetés alkalmával a napidijak a mostani lakbérilletmények szerint számíttassanak.

Műgyetemi Diákokthon (Műgyetemi Segélyegylet Háza) alapja javára a budapesti új Műgyetem 1910. május 25-én Ő Felsege a király és József kir. herceg az egyesület védnöke jelenlétében megtartott zárókö elhelyezési ünnep alkalmából megindított gyűjtést rendező egyesület elnöksége felkéri azokat, akik gyűjtőiveiket még nem küldötték be (ca. 90%), hogy mivel a gyűjtés Budapest székesfőváros hatósági ellenőrzése alatt van és az iver beküldésének határideje szeptember 1-én már lejárt, iverket lehetőleg hamarosan beküldeni sziveskedjenek. — Az egyesület elnöksége írásbeli uton mindazon gyűjtőknek, akik iverket eddig már beküldötték, kifejezte köszönetét, mindazonáltal néhány nagyobb adományt (250—1000 kor., itt is közreadunk. Eötvös Lóránt br. főrend. Lachelmann Károly és fia gépgyár Vihnye-Köszénbánya és téglagyár társulat Budapest) Firczak Gyula püspök Munkács, Bleuer Odön mérnök Trenesen, idb. Palfly János gróf hagyatéki gondnoksága Pozsony, Petrikovits Róbert ig. főmérnök Párdány, Frigyes kir. herceg, Rainer Károly műépítész Budapest, Magaziner Lajos és Steiner József Budapest, Hauszmann alapítványa (1000 K.), Hasenör Ede gépgyár Bp., Nagyvárad-Belényes-Vaskóhi vasut rt., Jos. Jagodnik gyertyagyár Susák, Saxlehner család Bp., Weiss Antal gépgyár Bp., Kéler Napoleon műépítész Bp., Schustler

József mérnök Bp., Eszterházy Miklós herceg Kismarton. Nyiregyháza. Breznóbánya, Pozsony, Deés, Arad (1000 K) városok és Biharvármegye közönsége. A gyűjtés eredménye eddig meghaladja a 15.000 koronát.

Hú cseléd. A 20 éves Mathész Erzsébet Oberländer Fülöp ujverbázi földbirtokosnál mint cseléd szolgált. A leány eleinte eléggé megbízhatónak és hűségeseznek mutatkozott. E jó tulajdonságai azonban csak látszólagosak voltak, nagy rosszaság lappangott mögöttök. Mikor nemrégiben egyszer Oberländerné rövid időre eltávozott hazulról, a cseléd felhasználta a kedvező alkalmat és a lakoszobában levő asztalnak bezárt fiókjából mintegy 400 korona készpénzt, azonkívül 3 lepedőt és egy pár harisnyát elloptott. A hűtlen cseléd ellen megtették a feljelentést.

Baleset az uton. Kovács Pál bezdáni kisbirtokos kocsin Zomborból hazafelé tartott. A monostorszegi országút melletti kútnál megállt, hogy lovait megittassa. Itatás közben a lovak megbokrosodtak. Kovács, hogy megfékezze őket, eléjük állott, de oly szerencsétlenül, hogy a lovak a kocsit alá taszították s a kocsit a ballábát két helyen eltörte. Kovácsot ápolás végett a bajai kórházba szállították.

Betiltott vásár. A folyó hó 16. és 17-iki észéki országos vásárt a rendőrkapitányság betiltotta.

1200 millió Amerikából. Az amerikai bevándorlási bizottság kimutatást szerkesztett azokról az összegekről, miket a bevándorlók egy esztendőben hazaküldenek. Ez az összeg a múlt évben több mint 1200 millió koronára rugott. A legnagyobb összeget, mintegy 400 milliót, Olaszországba küldtek. Továbbá küldtek a bevándorlók Ausztria-Magyarországba 350 milliót, Nagybritániába és a skandináv országokba 120 milliót, Németországba 70 milliót és a Balkán-államokba és Görögországba 25—25 milliót.

Elégett cséplőgép. Varga József bácsmadarasi cséplőgép tulajdonos furcsa módon akart használhatatlanná vált cséplőgépét értékesíteni. A cséplőgépet a Phoenix biztosító társaságnál 3000 K-ra bebiztosította s hogy pénzhez jusson, az elromlott gépet egyszerűen felgyújtotta. A turpisság azonban kiderült s most Varga ellen megindították az eljárást.

Leszurt napszamos. Vojnits Jadrics Márk szabadkai 15 éves suhanc vásárnap délután csupa virtusból két szurást ejtett Kopilovics Géza 21 éves napszamoson. A szegény ember rövid idő mulva elvételét következtében sérüléseibe belehalt. A bieszkázó suhancot a szabadkai rendőrség le tartóztatta és bekísérte az ügyészség fogházába.

A féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok kiállítására. Az állami és törvényhatósági tisztviselők, a községi és körjegyzők, a rendezett tanácsú városok tisztviselői, a nem állami tanárok és tanítók s az állami és törvényhatósági nyugdíjasok féláru jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1911. évre leendő érvényesítés végett a m. kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, Andrassy-ut 73—75. sz.) már beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-ig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek a folyó évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1911. évre azonban ily igazolványt szerezni kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fent jelzett időben kell kérelmezniük. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az új kiállításáért járó 2 korona kezelési illeték m. kir. postabélyegeken rovandó le. A postabélyegeket a betérjesztendő kérvényre vagy névjegyzékre felragasztandók. Készpénz, vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében el nem fogadtatik.

A kérvények és a hivatalok részéről beterveztendő névjegyzékek az előírt záradékkal és a hivatali pecséttel látandók el. Ez alkalommal a nyugdíjasokat arra is figyelmeztetjük, hogy kérvényeiken a lakhelyükre illetékes közigazgatósági hatóság által igazoltatni kötelesek, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek. — *A magyar államvasutak igazgatósága.*

Országos vásár. A kereskedelemügyi miniszter méltányolva a bajai kereskedelmi Kaszinó és az Ipartestület felterjesztését, megengedte, hogy a bajai országos vásár f. hó 16. és 17-én megtartsék.

BUDAPESTI LEVELEK.

Budapest, október 10.

Sikkasztások. Ez lesz annak az új rovatnak a címe, melyet napilapjaink legközelebb meg fognak nyithatni. Valóban alig mulik el nap, hogy ne regisztrálhatnának ilyen természetű híreket. És hogyha valaki azt kérdezné, hogy mi volt a sikkasztásnak oka, úgy, mintha valami jól tervezett orkeszterből hangzanék a konzonáns válasz, hogy: „lóverseny, kártya“.

Ha az ember a vasárnap délutánját egyszer arra szánja, hogy kissé végig nézzen a kis totinál (értsd azt a totalizátort, ahol a hatvan filléres hely közönsége szokott fogadni, s ahol a legmapasabb tét 5 korona), úgy érdekes megfigyeléseket tehet. Hordárok, rikkancsok, facér pincérek, kofák, vegyesen lármáznak, kiabálnak, „drukkolnak“. És jaj annak, aki egyszer nyer. Mert aki egyszer nyer, az azt hiszi, hogy most már végleg hozzá szegődött a szerencse, és ha ma nem is nyer, úgy holnap egész biztosan regressálhatja magát. Az ilyen aztán a legszenvedélyesebb játékos és biztosan veszít.

Vannak természetesen olyanok is, akiknek nincsen 5 koronájuk, hogy megtegyék „holtbiztos tippüket, melyet Eszterházy herceg komornyikjának öcsésétől, illetőleg ezen öcs volt szeretőjének völgenyétől kapott egy hordár, aki történetesen a szomszéd asszonynál lakik albérletbe“. Ezek aztán úgy segítenek magukon, hogy valóságos kis részvénytársaságokat alapítanak: összeállnak ötösével, hatosával s így adják össze hatosonként a szükséges 5 koronát.

Látjuk tehát, hogy a játék szenvedélye a nép legsalsóbb rétegeiben is hogy tobzódik. Hogy mennyire álszociális elvek vezették a lovaregyletet, mikor a 60 filléres helyet megcsinálta, azt legjobban ez a valóságos örülette fejlődött játékszenvedély mutatja. Nem hogy nem szabadott volna olesó helyarákat csinálni a munkás osztály számára, hanem a polgári elemet is éppen az által kellett volna a játéktól elriasztani, hogy a legolcsóbb hely árát 40—50 koronában kellett volna megszabni. Akik ezt a magas belépődíjat meg tudják fizetni, azok játszhatnak a lóversenyen, azoknak van miből veszíteni. Az uraknak szabad.

Hogy az uraknak szabad hazardírozni, ez különben Boda Dezső rendőrfőkapitánynak is a hivatalos álláspontja lehet, különben nem tűrné a hazardjátékokat éppen a legelőkelőbb kaszinóinkban. A Park Klubnak, a Gentrí Kaszinónak, az Országos Kaszinónak, a Lipótvárosi Kaszinónak stb. a kártyaszobájuk a leglátogatottabb helyiségük. S hogy itt nem filléres alapon való alsózás, vagy szolid máriázósás folyik, az élénken elképzelhető. Köz tudomásu dolog, hogy Szemere tavaly 200 ezer koronát veszített bakkarán a Park Klubban egyetlen estén.

Tehát miből tartják fenn magukat a kaszinók, ha nem volna hazardjáték? Pl. a Lipótvárosi Kaszinó 1909. évi hivatalos kimutatásában a „bevétel“ rovat első tétele ez: Kártyapénzek: 369475 korona! E mellett még meg kell jegyezni, hogy a Lipótvárosi Kaszinóban aránylag szerény mértékben folyik a bakkozás pl. a Park Klubhoz mérten.

Boda pedig ez ellen nem tesz, sőt nem is tehet semmit! Csak nem járhat el például Szemere ellen, ki közvetlen főnökének, a belügyminiszternek atyafia stb. stb.?

Igazán hálával tartozunk az olyan filantropoknak, mint Emmel Kornél, aki felismerve társaséletünknek ezt a maró sebet, végrendeletileg körülbelül 5 millió koronát hagyományozott egy olyan kaszinó letesítésére, melyben a hazardjátékokat nem tűrik meg.

De vajjon kik lesznek majd ennek a casinonak tagjai? Születési és pénz arisztokráciánk bizonyára nem. Ők tán el sem tudnak képzelni olyan társas együttlétet, a hol nem a hazardjáték játszana a főszerepet. Bizony ez a nemes gondolkodásra való terv nem sokat fog lendíteni az ügyen. Itt csak radikális eszközökkel lehet segíteni!

Kissé nevetségesnek látszik ugyan, ha a parlamenttől várjuk a radikális segílyt; hiszen éppen a honatyák soraiból kerülnek ki a legszenvedélyesebb bakkozók. De előbb utóbb mégis csak az országgyűlésnek kell majd belenyulnia ebbe a darázs-fészekbe. Hiszen éppen a napokban láttunk élő tanubizonyítást arra, hogy mi lehet a játékszenvedély következménye:

Mikor a rendőrségen megkérdezték Fekete Vilmost, a rablógyilkos gyógyszerész segédet, hogy miért gyilkolta meg és rabolta ki Klein Rózát, azt felelte, hogy kellett a pénz kártyára és lóversenyre!

A mult héten egy árvaszéki hivatalnok jelentkezett az ügyészségen, s itt elmondta, hogy sikkasztott. Mire kellett a pénz? Kártyára, lóversenyre!

Itt csak két olyan esetet soroltunk fel, melyek a közel multban keltették fel az általános érdeklődést. Mert ha az összes, lóverseny és kártya pazarlások folytán keletkező sikkasztásokat fel akarnók sorolni, helyünk kevés volna erre.

De, ezen két fentebb felsorolt esetből is láthatjuk, hogy a jelen állapot sürgős orvoslásra szorul.

Aldor Vilmos.

Művészet — Irodalom.

E héten jelent meg és kapható Schön Adolf könyv- és zeneműkereskedésében Zomborban:

A német irodalom egyik legszenzációsabb népszerű orvosi munkáját: Bilz „A természetes gyógymód“ című orvosi lexikonját, mely az eredetiben több mint egy millió példányban kelt el s 25 aranyéremmel, elismerő oklevéllel és érdemkereszttel lett kitüntetve, most népszerű magyar kiadásban, magyar nyelven is megjelent. „A természetes gyógymód“ ezernél jóval több szöveggépet és több mint 40 tarka táblát közöl, amivel ennek a páratlan tan- és lexikális könyvnek az értéke jóval növekedik. A könyv végén levő részletes tárgymutató segítségével mindenki tüstént meglelheti és elolvashatja azt, amit keres. A két kötet ára diszkötésben csak harminc korona.

.. A magyar királyi államvasutak ..

MENETRENDEJE.

Ervényes 1910. évi október hó 1-étől.

Budapestről indulás: reggel 7:10 (gyors), 7:45, 12:50, d. u. 2:20, 3:20 (gyors), 6:25, 10:10 órákor.

Zomborból Szabadkára reggel 5:05, 8:09 (gyors), 11:30, 4:25 és este 8:59 órákor. Szabadkáról Zomborba reggel 5 órákor, 10:25, délután 1:45, 6:55 (gyors) és 7 órákor.

Zomborból Gombosra reggel 6:55, 12:07, délután 3:41, 8:11 (gyors).

Gombosról Zomborba reggel 7:19 (gyors), 10:22, délután 3:31 és 7:45.

Zomborból Óbecsére 3:10 reggel, 7:51 reggel és 4:35 délután.

Óbecséről Zomborba 3:44 reggel 9:10 reggel és 2:33 délután.

Zomborból Ujvidékre reggel 2:30 és 6:51 órákor és délután 3:46 órákor.

Ujvidékről Zomborba reggel 2:17 és 7:51 órákor és délután 1:55 órákor.

Zomborból Bajára reggel 6:45 órákor, délután 12:30 és 4:23 órákor.

Bajáról Zomborba reggel 4 és 7:22 órákor és délután 1:15 órákor.

Ujvidékről Títelre reggel 6:54 és délután 5:25 órákor.

Títeiről Ujvidékre reggel 3:32 és délután 1:15 órákor.

Hegyes—Feketehegyről Palánkára reggel 7:10, délután 3:20 és 7:47 órákor.

Palánkáról Hegyes—Feketehegyre reggel 3:00, 8:18 és délután 2:35 órákor.

Szabadkáról Óbecsére reggel 4:37, 11:43 és délután 1:38 órákor.

Óbecséről Szabadkára reggel 4:10, 7:26 és délután 1:10 órákor.

Szabadkáról Bajára reggel 4:45, 10:36, délután 2:30 és 7:22 órákor.

Bajáról Szabadkára reggel 5:50, 9:57, délután 3:29 és 7:12 órákor.

Óbecséről Ujvidékre reggel 4:20, 9:45 és délután 3:45 órákor.

Ujvidékről Óbecsére reggel 4:32, 9:15 és délután 4:53 órákor.

Halasról Bácsalmásra reggel 3:24, délután 12:27 és 6:17 órákor.

Bácsalmásról Halasra reggel 3:42, déli 12 és este 9:00 órákor.

Bácsalmásról Regőcére reggel 6:06, délután 3:30 és 8:45 órákor.

Regőcéről Bácsalmásra reggel 2:25, 9:40 és délután 6:45 órákor.

Szabadkáról Ujvidékre reggel 5:20 10:30, (gyors), délután 1:44, 5:35 és 6:48 (gyors) órákor.

Ujvidékről Szabadkára reggel 4:23, 7:55 (gyors), 10:42, délután 4:29 (gyors) órákor.

Szabadkáról Szegedre reggel 6:15 és 9:44 órákor, délután 1:50, 6:53, 8:35, 11:05 órákor.

Szegedről Szabadkára reggel 3:05, 7:48 és 11:30, délután 3:12, 4:55, 6:34, 10:20 órákor.

Szabadkáról Cserevenka—Ujgombosra 4:30 reggel, 3:10, 7:10 délután.

Ujgombos—Cserevenkáról Szabadkára 3:05, 10:40 reggel, 4:00 délután.

Szegedről Zentára 4:20 reggel, 1:34 délután.

Zentáról Szegedre 6:30 reggel, 3:30 délután.

Ujgombos—Bácsordas—Palánka 4:58, 8:30 reggel.

Ujpalánka—Bácsordas—Ujgombos 5:00 reggel, 12:53, 5:33 délután.

NYILTTÉR. *)**Köszönetnyilvánítás.**

Mindazoknak, kik felejthetetlen Margit leányom, illetve testvérünk elhunytá alkalmából mélységes fájdalomunkat részvétükkel enyhíteni iparkodtak, továbbá a nőipariskola növendékei, kik a megboldogult temetésén testületileg vettek részt és ravatalára koszorút helyeztek, fogadják ez uton is hálás köszönetünket.

Zombor, 1910. évi október hó 13-án.

Horváth Pál és családja.

*) Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

HIRDETÉSEK.**Hirdetmény.**

Szabad kézből **eladom** igen jutányos feltételek mellett

téglagyáramat

13 lánc földdel együtt.

Téglagyáram a vasuti állomástól egy kilométer távolságban az országut mellett áll. — Bővebb értesítést ad a tulajdonos

Kovcsin Nenád
Sztapáron (Bácska).

3-3

Állami, megyei és városi
tisztviselők törzsfizetés
vagy lakbér letiltása ellenében
olesó kamatláb mellett
törlesztéses kölcsönt kaphatnak.
Bővebb felvilágosítást ad:

Gyubek Géza,

takarékpénztári főkönyvelő,

Szabadka.

Kiadó lakás.

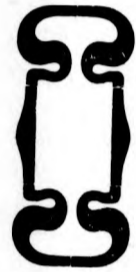
Thököly-ut és Alkonyat-
utca sarkán négy szobás
uri lakás kiadó.

Bővebbet **dr. Buják József**
ügyvédi irodájában.

3-2

Aki legjobban szer-
teztett, ::
teljesen függet-
len nagy napilapot járatt
:: fizesse elő ::

Az Ujság-ot!

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre . . .	K 28.—
Félévre . . .	„ 14.—
Negyedévre . . .	„ 7.—
Egy hónapra . . .	„ 2.20

AZ UJSÁG terjedelme rendszeren
28—32—36 oldal. Vasárnap és
ünne-
napokon **60—100** oldal.

MEGRENDELÉSI CIM:

AZ UJSÁG kiadóhivatala

BUDAPEST, VII. ker., Rákóczi-ut 54-ik szám.

Értesítés.

Van szerencsém a t. vadász uraknak szives tudomására hozni, hogy m. kir. lőporárudamban sajátkezüleg töltött kész és üres valódi **angol Eley** és **Hirtenbergi töltények** mindenkor kaphatók.

Magamat a t. vadász urak szives figyelmébe ajánlva vagyok
20-18
kiváló tisztelettel

Lugmerszky P. Szvetozár

Zombor, Kossuth L.-utca, a nagytözsde mellett.

**Jóság,
ár és
súlyra**

kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál figyelni. A világ egy szappana sem éri el a

Schicht
szarvas
szappanát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, lágyaságában és olesóságában.

HUNGÁRIA-FÜRDŐ.

Bérlő: **Sárközi Béla.**

GŐZFÜRDŐ:

URAKNAK: naponta reggel 5-től d. u. 1-ig, szombaton egész nap.

HÖLGYEKNEK: hétfőn, szerdán, pénteken mindig délután 1/2 2 óráig 6-ig.

Kitünő masször és elsőrendű tyukszemvágó a fürdőben.

A kádfürdőket hölgyek és urak mindennap, vasárnap délután kivételével használhatják.

A meleg vízmedence naponta kétszer kimosva és allandóan
:: friss viz. ::

52-52

Kolozsvárt szigorlatozni

akarók mielőtt jogi szemináriumot vennének igénybe, szerezzenek információt **dr. Kertész Jogi Előkészítő-ről (Bartha Miklós-u. 22. sz.)** — Legújabb díjmentes tájékoztatóját megküldi.

10—10

Az OLLA több mint 2000 orvos által legmegbízhatóbbnak ajánlva.

Az OLLA sákerosok által megvizsgálva és legjobbnak minősítve van. Két évi jótállás. Ára tucatként 6, 8 és 10 korona.

Az „OLLA”-gummi kapható az ország minden gyógyszerárán és jobb drogériákban. Követelje azonban, hogy a szállítója önnek **csakis OLLA-t** adjon és ne engedjen magának esekélyebb értékű silány utánzatot mint „ep oly jót” feldiserni. — Az eláruló helyek kumutását, árjegyzékét és eredeti propaganda reklámot ingyen küld az **OLLA** gummgyár **Wien II/231, Praterstrasse No. 57.** 100—59

6351/kbíz. 1910. sz.

Hirdetmény.

Bács-Bodrog vármegye közigazgatási bizottsága ezennel közhírré teszi, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur a Bács-Bodrog vármegyei egyesült h. é. vasutak részvénytársasága kérelme folytán az említett vasut Óbecse állomása bővítési céljaira Óbecse község határában szükséges földterületekre nézve folyó évi augusztus hó 17-én 40632/III. 910. sz. a. kelt rendeletével a kisajátítási eljárást elrendelte és felhívta a vármegye közigazgatási bizottságát, hogy a kisajátítási eljárást az 1881. évi XLI. t.-c. 30—40. §§ ai értelmében tartsa meg.

A kisajátítandó területek Óbecse község, mint erkölcsi testület tulajdonát képezik.

A kisajátítási eljárás foganatosítására az 1881. évi XLI. t.-c. rendelkezései értelmében kiküldött bizottság a helyszíni tárgyalást Óbecse község házában tanácsstermben **1910. évi október hó 24-ik napján d. e. 9 órakor** fogja megkezdeni.

Miről a kisajátítást szenvedő érdekelték oly figyelemmel értesítettek, hogy a vonatkozó kisajátítási terv és egyéni összeírás Óbecse község házában a hivatalos órák alatt 1910. október 9-től 1910. október 23-ik napjáig bezárólag terjedő 15 napon át közszemlére kitétetik és hogy a tárgyalásnál jogában áll a tulajdonosnak a kisajátítási terv ellen és minden telekkönyvi érdekeltnek a felajánlott ár ellen felszólalni és kifogásait jegyzőkönyvbe vetetni.

A megjelenés elmulasztása miatt igazoláshoz helye nincs.

A kiküldött bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg fog határozni, ha az érdekelték közül senki sem jelen meg.

Kelt Zomborban, Bács-Bodrog vármegye közigazgatási bizottságának 1910. évi szeptember hó 29-én tartott üléséből.

Vojnits,

főispán,
mint a közig. bizottság elnöke.

3—3

25272. szám
alisp. 1910.

Bács-Bodrog vármegye alispánjától.

Versenytergályalási hirdetmény.

Az újvidék—szegedi törvényhatósági közut 45—46 km. szakaszán fekvő Ferencz-csatorna feljáróihoz előirányzott 693 fm. hosszú korlát beszerzése és felállítására *folyó évi október hó 31-ik (hétfő) napjának délelőtt 9 órájára* a vármegye ház kistermében versenytergályalás hirdettetik.

A szóban forgó korlátokat, illetőleg megjegyeztetik, hogy ajánlat nemcsak előirányzott fakorlátokra, hanem Kemény Bertalan-féle, vagy más megfelelő vasbetétes betonkorlátokra, nemkülönben Schlich-, Remenyik-féle, vagy más megfelelő rendszerű vaskorlátokra is tehető. Más rendszernél a készitendő új ajánlati költségvetés egyes tételei kimerítően körülírandók és az ajánlathoz külön műszaki leírás is csatolandó.

Ajánlatok csakis az összes munkálatokra együttesen teendők; munkanemkint külön-külön tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

2. A munka teljesítésének határideje az átadástól számított 6 hét, megjegyezvén, hogy a november hó 20. és márczius hó 1. közötti időszak mint munkaszünet fog tekintetbe vétetni.

3. Az ajánlatok egységárrakkal teendők; százalékos árendeményt vagy felülfizetést tartalmazó ajánlatok nem lesznek figyelembe véve.

Csak szabályszerűen kiállított, magyar nyelven szövegezett, ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és pecséttel lezárt, sértetlen borítékba elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. Az ajánlatot tartalmazó boríték a következő felirattal látandó el:

„BÁCS-BODROG VÁRMEGYE ALISPÁNJÁNAK ZOMBOR.”

Ajánlat a 25272. alisp. 1910. számú versenytergályalási hirdetésben kiírt korlát beszerzés és felállítási munkálatokra.

4. Az ajánlatok Bács-Bodrog vármegye alispáni hivatalánál (Zombor, vármegyei székház, I. emelet, közigazgatási iktató) *1910. évi október hó 31-ik (hétfő) napjának délelőtt 9 órájáig* adandók be. A később érkezettek nem fognak figyelembe vétetni.

5. Bánatpénzül készpénzben, vagy biztosítékképes értékpapirokban az ajánlati költségvetés végösszegének 5%-a legkésőbb *1910. évi október hó 30-ik (vasárnap) napjának délelőtt 10 órájáig* jelen hirdetmény számára való hivatozással a zombori m. kir. adóhivatalnál teendő le.

Az adóhivatali letéti nyugta, vagy közjegyzőileg hitelesített másolata az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad.

6. A versenytergályalás a vármegyei székház épület kistermében *1910. évi október hó 31-ik (hétfő) napjának délelőtt 9 órakor* fog megtartatni; a versenytergályaláson, illetve az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

7. A munkálatokra vonatkozó általános és részletes feltételek, tervek és részlettervek, az ajánlati költségvetés, rajzok, minták és az ajánlati minta a zombori m. kir. államépítészeti hivatalban jelen hirdetmény közzététele napjától az ajánlatok benyújtásának határidejéig a rendes hivatalos órák alatt tekinthetők meg.

Az ajánlati minta, az ajánlati költségvetés nyomtatványa ivenkint 30 fillér árban a közigazgatási kiadóhivatalban (vm. székház II. emelet) a hivatalos órák alatt a vármegyei kiadótól szerezhetők be.

8. Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.
9. Azon pályázók, kik a szóban levő ipari munkálatok teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek már ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és annak képesítését igazolni.

10. A munkálat elnyerője — az ide vonatkozó munka (szállítási) feltételek értelmében — annak teljesítéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartozik alkalmazni; a munkálatához szükséges anyagokat (a szállítandó anyagokat) pedig teljesen a magyar szent korona országai termelése és ipara révén tartozik beszerezni.

Ezen kötelezettség teljesítésére nézve minden tekintetben a közszállítási szabályrendelet ide vonatkozó határozmányai irányadók.

11. Azon pályázók, kik eddig Bács-Bodrog vármegye törvényhatóságával üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítóképességeiket és megbízhatóságukat az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni.

12. A munkálat annak teljes befejezése után, a felülvizsgálat alapján csak ideiglenesen vétetik át, míg a végleges átvétel az egy évi jótállási idő után megejtendő utófelülvizsgálat eredményéhez képest fog eszközöltetni.

13. A munkálat odaitelése felett döntő hatóságok részére fentartatik azon jog, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választhassanak.

Zombor, 1910. évi október hó 8-án.

Alispáni szék üresedésben:
MICHAILOVITS,
vm. főjegyző.

Zombor város üzleti : tájékoztatója. :

Alapított 1869.

WALIENT JÓZSEF

saját készítményű

cipőraktára

Zombor, Zrínyi-utca 12.

Ajánlja mindennemű saját készítményű cipőt.

Mérték szerinti megrendelések a legrövidebb időn belül pontosan és szolidan eszközöltnék.

A Magyar Nyugdíjbiztosító Rt zombori képviselősege **Spitzer Márk és Fia**. Biztosít bárkinek — orvosi vizsgálat nélkül — agkori nyugdíjat, rokkantsági járadékot, özvegyi nyugdíjat és végkielégítést. Kereskedőket és iparosokat 1 korona heti befizetéssel biztosítunk. Felvilágosítást szívesen adunk.

Bognármester Szívós Dezső Zombor, Thökölly (Apatini)-ut 20. Tilli-féle ház. — Elvállal hintó, automobil és gazdasági munkákat. Szolid árak. Pontos kiszolgálás.

Butor-, üveg-, porcellán-, lámpa- és képkeret raktár: Scherer M. Zombor, Kossuth Lajos-utca. Kárpított butorjavítás, képkeretelés és üvegezés. E szakmába vágó bármilyen munkák vidéken is elvállaltatnak.

Berger R. szénkereskedő Zombor, Rókus-utca 21. — Belföldi és porosz kőszén, továbbá koks és vágott fa kicsinyben blombirozott zsákokban jutányos áron házhoz szállítva. Koks és szén waggonként nálam megrendelhető.

Bachrach Viktor Zombor, Thökölly-ut 29. A retorta faszén egyedüli bevásárló forrása, amely fa, por és szag hiánya miatt az egészségre teljesen ártalmatlan! Ezenkívül kül- és belföldi fűtőanyagok nagyban és kicsinyben, házhoz szállítva a legjutányosabb áron kaphatók.

Cukrász. A legjobb sütemények és legízletesebb torták, ugyszintén mindig friss és természetes ízzel töltött bonbonok és a legízletesebben kiállított fagyaltok a legfantasztikusabb modellekben csakis **Nagy János** cukrásznál kapható. Széchényi-körút 11. sz.

Czeisel József gépműhelye Zombor. — Elvállal artézi kutak furását, vízvezetékek és fűdőberendezéseket, bármily vasszerkezetek és lakatos munkákat, gazdasági cikkek készítését. Az ipar legújabb vívmánya. Autogén hegesztési telep.

Dobozkészítés. Gromilovits András könyvkötészetét (Zombor, Zrínyi-utca 1. sz.) dobozkészítésre berendezte és e szakmába vágó mindennemű dobozkészítést elvállal. Katasztrai birtokiv dobozok állandóan raktáron. Könyvkötői munkák a legrövidebb idő alatt jutányos áron mellett készíttetnek.

Ehrlich Nándor fia épület- és diszműbádogos (Rákóczi-ut). Fűdők, vízvezetékek és központi fűtők saját tervezésében készíttetnek. Szakmába vágó összes munkákat szavatosság mellett elvállalom.

Fényképészeti műterem. Mándits P. fényképészeti műterme a nagy szerbtemplom mellett. Készít fényképeket a legolcsóbb áron mellett, ugymint: 6 drb kabinetkép 8 kor., 6 drb vizitkép 4 kor. és 6 drb legfinomabb levelező-lap 3 korona.

Gubitz György és Társa uri és női cipész Zombor, Kossuth Lajos-utca. Saját készítményű cipőraktár. Mértékszerinti megrendelések gyorsan és szolidan eszközöltnék. Valódi amerikai cipők nagy raktára.

Házi iparilag előállított FEHÉRNEMŰEK a leggyorsabbtól a legdiszesebbig. — Délmagyarország legszebb áruháza Zomborban a „Menyasszonyhoz.” — Nagy raktár divatkelmekben és vászonneműekben. — Cégtulajdonos: **Spitzer Sándor.** Kossuth Lajos-utca.

Hirth János üveg-, porcellán- és lámpa- raktára (Kossuth Lajos-utca). Bőrönd elárúsítás. E szakmába vágó munkákat jótállás mellett elvállalom.

Hangszerkészítő. Raab Károly Zombor, Zrínyi- és Orgona-utca. Szabadka: Damjanits- és Bajza-utca. Legnagyobb kikölcsönző intézet külön e célra tartott zongorák és pianóknak. Állandó raktár elsőrendű Stengl Testvérek, Koch és Korzelt, Lanberger és Glasz-féle zongorák és pianóknak. — Részletfizetésre is. — Javítások és hangolások szakszerűen végeztnék.

Ha épít, vagy házat javítja: homokot, meszet, beocsini elsőrendű portland és román cementet, cement-, keramit- és fayance-lapokat legolcsóbban beszerezheti **Göszl Pál** építő anyagkereskedőnél Zombor, Thökölly-ut 18. Telefonszám 67. — Cimre tessék ügyelni.

Iparosok találkozó helye Lutz Simon vendéglősnél Thökölly-ut 24. Kitiűő ételek! Valódi tiszta borok! Dreher-sörkimérés!

Kisebb kőmívesmunkákat, ugymint: átalakításokat, javításokat, fűdőkádakat, fayance- és keramit burkolatokat, rabc és betonmunkákat legszolidabb áron mellett vállal **Szávits János** kőmívesmester Zombor, Orgona-utca 38.

Különlegességi dohány és szivarok, a legjobb **szivarkahüvelyek**, mindenfaj szipkák, manilából készült gyékényszerű szivartárcák, Piatnik-féle játékkártyák, bélyegek és váltók kaphatók a zombori különlegességi dohánytözsdeben, **Gruda Pálnál.** — Postai megbízások legpontosabban.

Lauer Károly uri és női cipész Zombor, Zrínyi-utca 8. sz. — Készít a legkényesebb igényeknek megfelelő női, valamint férfi cipőket és diszesizmákat. Pontos kiszolgálás. Méltányos árak.

Műorás és ékszerész: Keszler Dezső Zombor, Kossuth Lajos-utca, Frey-féle ház. Dus raktár mindennemű arany-, ezüst-, tula-, nikkell-, zseb-, fali- és ingaórákban, arany- és ezüstneműekben. Bámulatos olcsó árak. Valódi berndorfi- és china-ezüst árak.

Mrákovits Gyula elsőrangú műselyem-kelmefestő és vegyszeti ruhatisztító Zombor. Gyűjtőüzlet: a nagy szerbtemplom közelében, Bajai-utca 9. Iparüzem-telep: Malom-utca 10. Mindennemű ruhák festése és tisztítása a legújabb rendszer szerint. — Feltűő olcsó árak.

Nikkelezés. Mindennemű tárgyak újra nikkelezését, ezüstözését, aranyozását, valamint csillárok újra csiszolását a legjutányosabb áron mellett elvállal „**MERKUR**” nikkelezési vállalat Telep-utca 5.

Ruhákat vegyileg tisztít és fest pontos és gyors kiszolgálás mellett **Husvéth István** vegytisztító és festőgyár Zombor. 50-41

Szalámi! Tisztán sertéshusból készült szalámi kapható **Bogdán István szalámi és kolbászgyárából.** Szétküldés naponta az ország bármely vidékére. Kilója 80 kr. 5 kilós csomagokban.

Schlieszer Testvérek divatruháza Zombor. Minden idényre legnagyobb választékban kapható divatkelme, divatselyem, fekete szövetek, angol és francia batisztok, szőnyegek. Versenyez legelőkelőbb fővárosi cégekkel választék és árakban.

Steiner Lajos cim- és műfestő Zombor, Rókus-utca 4. Készít modern üveg cim-táblákat, nemesi cimereket, szentképeket és mindennemű festészeti munkákat jutányos áron mellett.

Sirkövek, továbbá mindennemű kőfaragó és márványmunkák szakszerű készítését vállal **ifj. Stempel Samu** kőfaragó Zombor, Rákóczi-ut 41. sz. — Nagy raktár kész síremlékek és butor-márványlapokban. Márvány-fűrészelés és csiszolás.

Szuppek Gyula Zombor, üvegudvar. — **Üveg, porcellán, lámpa, tükör és tábla-üveg** gyári raktár. — E szakmában legnagyobb és legolcsóbb bevásárlási forrás.

Stebler Antal műorás, ékszerész és vésnök Zombor, fűteca. Nagy raktár mindennemű arany-, ezüst- és briliáns ékszerek, valamint alpaca- és china-ezüst dísz tárgyakban. Meglepő olcsó árak. Javítások azonnal eszközöltnék. Zalogházi becsüs. MÁV. óras.

Szpevák Béla műbutorkészítő Zombor, Tökölly-ut 10. sz. Készít kizárólag finom butorokat a legjutányosabb áron mellett.

Schön Adolf könyv-, zenemű-, papirkereskedés és könyvkötészet Zombor, Kossuth Lajos-utca. Alapítva 1852-ben.

Schneider János nyerges és kárpitos Zombor, Bezdáni-utca 7. — Elvállal e szakmába vágó mindennemű munkákat. — **Billiárdok** áthuzása jutányos áron mellett eszközöltnék.

Teltsch Gáspár optikus, kötszerek és bőrröndgyára (Kossuth Lajos-utca). Villanyos berendezések, csillárok és villanykellékek olcsó beszerzési forrása.

Több új ház Zomborban a város legforgalmasabb utcáin eladó. A házak adó- és tehermentesek. — Bővebb értesítést ad **dr. Mátits Márton.**

Tartalékos tiszték legelőkelőbb szereltnek fel **Knip János** elismert legszolidabb egyenruházati üzletében Zombor, Bajai-utca 4. szám.

Tilger Mihály Zombor, Könyök-utca 15. sz. Ajánlja saját készítményű **sodronyfonat**, valamint **fonott löszört** és mindennemű kész **sodronyszövetet** és **szitaárut**. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltnék.

Ugry István kályhás és agyagárgyáros Bezdáni-ut 39. sz. Mintaraktár Erzsébet-tér 4. (Szemes-ház.) Ajánlja saját gyártmányu I-a Chamotte kályhát, tűzhelyeit stb. árut. Javítások, átrakások jótállás mellett pontosan eszközöltnék.

Virágkoszorúk és csokrok, virágkosarak stb. a legmodernebbül és legolcsóbban készít **Goesser Antal** Rákóczi-ut 42. szám. — Telefonszám 129. — Diszoklevéllel kitűntetve.

Zombori Iparosok Árucarnoka. Bácska legnagyobb butorraktára. — Elsőrendű kárpitosműhely. — Eladások részletfizetésre is.